

Kuncz Aladár emlékezete

– avagy: ahogy a *Fekete kolostor* íróját
a testvér látta

*Dr. Kuncz Ödön naplója*¹
alapján összeállította Kuncz Magdolna,
bevezetővel és magyarázatokkal ellátta
Bágyoni Szabó István

Bevezető sorok

„Halálra döbrentő s emlékeztető, igaz fájdalommal értesülök a nemes Kuncz Elek elhunytáról. Zilahon nekem rettegett, de első pillanattól kezdve szeretett főigazgatóm volt... Még közelebb csatolt hozzá, hogy két derék fiát mondhatom barátomnak, jóknak, igazaknak.”

(Ady Endre Kuncz Ödönhöz írt leveléből. 1915. XII. 14.)

Irodalomtörténetünk csak az egyik Kuncz nevét vigyázza, egyre nagyobb tisztelettel, azok közül a „derék” Kunczok közül, akik Ady barátságát kiérdemelték: a 80 évvel ezelőtt, 1931. június 24-én elhunyt kolozsvári író, szerkesztő *Kuncz Aladár* nevét.

Ki a *másik* Kuncz? Jó sorsom megadta nekem szellemi emberré cseperedésem időszakának egyik ajándékaként, hogy 1963 szeptemberében találkozhattam vele, Kuncz Ödönnel. Ezt követően – mert Kuncz Aladár életének és munkásságának az eseményei, fellelhető dokumentumai után kutattam – haláláig (1965) levélkapcsolatban álltunk egymással. Az épp egyesített Babeş-Bolyai bölcsészkarán tanárom, Jancsó Elemér irányította figyelmemet Kuncz Aladár regényírói és szerkesztői munkásságára. Ebben természetesen az is közrejátszott, hogy Jancsóné (Máthé Szabó Magda) Kuncz Aladár unokahúga volt. Nos, gyűjtőúton, 1963-ban, csaknem három hét délutánjait töltöttem Budapesten Dr. Kuncz Ödön, akkor hetvenkilenc esztendő nemzetközi jogász-közgazdász Kanizsai utcai lakásán. Odalátogatásom első napjaiban szinte alkalmam sem volt előhozakodni utam már bejelentett céljával, „Dédi bácsi” és felesége, Vaja néni annyira ellepett kérdésekkel. Kolozsvár, a mi erdélyi állapotunk, lehetőségeink és terveink – minden érdekelte őket... Kuncz Aladár még életben lévő erdélyi barátairól, szerkesztőségekről, új könyvekről, s persze

Marosvécsről – és a dolgok rendje szerint szülőföldemről, Aranyosszékről kellett beszélnem. A „kurucos, mindég vitázó” Kós Károlyról, írásainak reneszánszáról órákon át faggattak; de Kemény János után is többször érdeklődtek. Rákérdeztek mindenkire, mindenre; a Házsongárd hantjai alatt pihenőktől el egészen a túlélést „gyakorló” élőkig – írókig, könyvkiadóig, soraink közül „épp hiányzó” börtönlakókig. De a Kuncz familia egykori kolozsvári lakhelyeiig is: a Híd utcától a Görögtemplom utcai lakás hatalmas vinilnabroszos asztaláig. Mindig sajnálni fogom, hogy a tiszta, szellemes és néha „célzottan” gunyoros megjegyzéseiket, visszaemlékezéseiket nem vehettem magnószalagra. Fél évszázad múltán inkább azt fájlam, hogy nem vehettem „leltárba” azokat az emléktárgyakat, kiadványokat, fogsági leveleket, közös élményeiket megörökítő feljegyzéseiket, naplórészleteket, kéziratröbököt – amelyeket akkor előttem, zöldfülű „dolgozatíró” előtt felvonultattak. És amik mind-mind egy Monarchiát átküzdő erdélyi értelmiségi családnak az összmagyar kultúrában, irodalomban betöltött, mind a mai napig nélkülözhetetlen szerepét igazolják. És áttételesen még mennyi más... a mindenkori Aradok és Fekete Kolostorok, Párizs-imádások és a „jutalmul kapott” Trianonok között.

Igen, a leltár, az értékörzés. És ezúttal elsősorban Pomogáts Béla mérvadó Kuncz Aladár-monográfiájára, a *Fekete Kolostor* „lakóinak” nyomait fürkésző Lőrinczi László irodalmi „ásatásaira”, Kő Pál emléktáblájának Noirmoutier-i felavatására kellene emlékeztetnem. De nem teszem, és a magam ide vágó közleményeit sem helyezgetném előtérbe!

Kuncz Aladár halálának 80. évfordulóján inkább arra a *sors diktálta, nemes vállalkozásra* hívnám föl a figyelmet, amely Dr. Kuncz Ödön Budapesten élő unokájának, *Kuncz Magdolnának* a nevéhez fűződik. Nem véletlenül: a család egészére való odafigyelés – Dédi bácsi egyik tiszteletet követelő vonása – mintha átöröklődött volna. Vagy az idő teltében, éveink múlásában volna-e valami isteni „rehabilitációs” akarat, valami gondviselés-szerű, ami elszalasztott gesztusainkat lenne hivatott pótolni? A válasz mára már kézzelfogható és elérhető valóság: a közelmúltban Kuncz Magdolna kezdeményezésére alapítvány született Budapesten azzal a céllal, hogy örökjön – részben a Petőfi Irodalmi Múzeumban letétbe helyezett, vagy a szerтеаgázó rokonságnál még fellelhető – nemzeti kultúránk értékeit képező családi hagyaték fölött; hogy szorgalmazza Kuncz Aladár életművének a kiadását, a *Fekete kolostor* immáron cenzúrázatlan megjelenítését. Remélhetően Kuncz Ödön mostani közleményünk forrását képező *Naplója* is a közeljövőben könyv alakban asztalunkra kerülhet.

(Budapest, 2011 áprilisában)

1 Dr. Kuncz Ödön idős korában fogott a népes Kuncz család majd egy évszázadot átfogó történéseinek a megírásába. A kutatók két emlékiratát tartják számon: egy szikárabb nyelvezetű, inkább az események tárgyyszerű számbavételét szem előtt tartó Naplóját (jelen közleményünk válogatás e hatfüzetnyi, Kuncz Magdolna tulajdonában lévő kézírásos anyagból), valamint e naplójegyzetek alapján 1943-ban megírt *Feljegyzések Dadiról* című irodalomtörténeti értékű esszéjét, amely elsősorban a testvéröcs, Kuncz Aladár budapesti éveivel és francia internáltságával foglalkozik.